28 Васи

П Р О Т О К О Л № 28

засідання Рештабу від 5-го травня 1925 р.

Присутні: т.т. Василько, Савченко, Крига, Тягно, Отмар, Макаренко, Лішанський, Шутенко, Івашутич, Кононенко, Вортник, Кудрицький.

Порядок дня: Оцінка і обговорення п"еси "Народовольцы"
Доклади про прочитані п"еси.

Зачитано п"есу Шаповаленка "Народня воля" /1881 рік/.

Лішанський: П"еса безумовно приемлима, але страдає вона тим, що вона мело-драматична. Мелодраму можна убрати і при певній переробці можна п"есу зробити доброю і п"еса може себе оправдати. Її треба перекомпанувати. Є дуже багато можливостей вставити і звязати. Є дуже багато літератури. Є сценки, які з точки погляду увязки можна поповнити матеріялами Ж Істпарту. П"еса може бути дуже інтересна, коли її так переробити. З неї можна зробити героїчну поему, але кардинально переробивши її.

Тягно: П"еса визвала у мене дуже багато думок. Лішанський каже, що її треба очистити від мелодраматичного моменту. Коли брати мелодраму так, як вона нам лилилася, як н слідство певної театральности, то вона неприемлима. З другого боку, коли Желябов кричить " слушай народ" то у мене відбилося, що тут іменно трактовка сірих людей, які одначе роблять велике діло. Це являється на мій погляд приемлиме з точки погляду режісера . Коли говорив про мелодраму, як в старому відношенні, то тут мелодраматичність іде в разріз з установкою автора. З другого боку вироблення певної героїчної епопеї для притягнення певної умовности, мені уявляється така історія, що прийоми використані з чорним сукном 4-х шибениць - така певна умовність подачи смерти і уживання всяких таких інтермедій - це вирвання самої п"еси із того, як вона преподнесена в змислі художньо-реалістичної правди. Чи з другого боку використання бочок сира, молока, як загальні прийоми - цілком приемлимі: Беручи п"есу в цілому не можна сказати що вона не годиться. П"еса має багато соковитих фігур і має поруч тему - смерть тирана користувалася великою популярностю у всіх народів. У глядача вона живе і смерть тирана, вона тим самим, коли вона буде цікаво преподнесена, вона буде мати великий поспіх. Вона являється оригінально - сам факт він не живе. Теперішня фігура якого небудь царя більш інтенсивна. Коли беремо установку на пропаганду то тут виникає велике питання. У нашому виборі репертуару получається великий уклон. Ми беремо "Жакарію" це трагедія цілої кляси. І беремо цю п"есу. Чи не беремосми - ставлю питання відносно нашого укдону - ~~в~~ ~~в~~ ~~питання~~ ~~в~~ ~~в~~ перегрузити репертуар історичними п"есами. П"еса приемлима з певною установкою режісера не неї.

Крига: П"еса, як драматичний твір залежить від того, як її преподнести. Це страшно важно. П"еса з драматичного боку цікава і построена цікаво. Перша дія бездоганна типами, характерами, Друга дія прекрасна, театральна і з формального боку і на глядача ділає. В третій дії робітничу сценку треба замінити, сценкою масового характеру. Після персонажів 2-3 - 4 така масова сцена, вона була б більше витримана ідеольогічно, поскільки тепер не можна поломити всю п"есу на фігурах. Чи маса на сцені, чи поза сценою - щось масове повинно бути. В якій мірі - це друге діло. Друга сценка в другій дії інтригує розмова Кібальчича: хто дзвонить, хто прийшов, чи подібно, як в попередній дії, хто війде. Сцени страшно діеві. Момент цікавий, коли всі гублятся, коли дізнаються, що Желябов і Тригоні арестовані, а Перовська підносить спять у присутніх духа. Над кабінетом царя треба попрацювати щоби зробити його сценичним. Розмову царя викинути. Важно у четвертій дії метання, дати трепетання, нервовість ітак я її сприйняв. Кінчиться з драматичного боку не цікаво. Треба переробити. Тягно казав що важний цей момент, що царя уб"ють чи ні. - це не важно в цій п"есі, а важно для глядача та нервова робота революціонерів, як вони працювали, той нерв, який тримає глядача Зал засідання не театральний. Потрібна кардінальна переробка. Цікав і фігури Рисакова, Желябова - треба в якихсь коротких репліках чи перериваx судити чи якось інакше зробити. Казнь театральна. Ця п"еса в нашій установці може піти.- все залежить від того, як її преподнести. Вона характеризує російський

революційний рух. З цього боку я не знаю - вона буде цілком історична. Вона була -б менш історична, коли-б була-б ближче до нашого життя, тому що глядачу все таки український глядач. Мені здається, що при певній переробці п"єси режисером можна її пустити у нашому репертуарі. То що у нас є багато п"єс історичного порядку, коли їх буде 2-3 - то це нічого не значить. П"єса в репертуар приємлима.

Бортник: Питання так стоїть, чи вона приємлима, чи ні. Ми маємо до діла тут з певною темою, матеріялом як собою, з п"єсою як такою і з якого боку вона приємлима, чи ні. Звичайно про те, що тема як така, яка обумовлює історичність - вона для умов України чужа, поскільки рух народовольчий, ця тема не так живо задіє нас, як північ, тим більше що є "Якирія", як не як пова історичність. Кладу натиск на те, що народовольчий рух можливо матиме неуспіх. Що до самої п"єси з маленьким винятком вважаю, що у такій формі п"єси ставити не можна. Я розіб"ю її на три основні елементи, із яких п"єса будується: І/ Сама тема і нею обумовлений побут, 2/ Вітка цієї п"єси, патетичність і 3/ Прийоми, які автор використовує у трактовці своєї п"єси. Із цих трьох елементів прийоми виявлення побуту революціонерів яскраво написані, дуже цінний матеріял з цього боку і можливо що це одинокий елемент, який зможе публіку зацікавить і мені рух цей як такий і побут революціонерів цікавий. /Тим більше що недавно був процес Складського/ Других два елементи: патетизм цей не вражає, він дисонансом врізується, його можна би уникнути, тим більше його легко викинути, поскільки автор фразами кидає не повязаними. Це діється все під кінець дії, або десь там, де вочої сцени, ні повішення. І поскільки таким прийомом автор орудує через цілих дві з половиною дії я ставлю питання так, що я пропоную обговорити, що матеріл ні не звязане. Що до прийомів справа тягша. Я не сприймаю ні суда, ні робітничої сцени, ні повішення. І поскільки таким прийомом автор орудує через цілих дві з половиною дії я ставлю питання так, що я пропоную обговорити, що матеріл ставити можна так, чи матеріял такий приємлимий чи ні. Мінуси : народовольчий рух, який може бути не сприйнятий, прийоми автора, патетика. Плюси: побут революціонерів, яскравість певних типів / шпиків, капітанів, навіть царя і т.д./ Самі революціонери за винятком Рисакова і Пірожкої до певної міри слабі типи, слабо виведені. Плюсів щоби матеріял був принятий менше чим мінусів. Моя остаточна думка така, що матеріял цей годиться, коли використати матеріяли Істпарта, коли в п"єсі більше дати крові, щоби було більше побуту, щоб більш зробити яскравими типи революціонерів і іменно всб вагу положити на них, вивести їх яскраво, поскільки другі маски / урядовців, капітанів, моряків і т.д./ нам відомі. І коли знову це все відпадає, коли нагадується про авторське право - то безумовно я проти цього . Коли авторське право можна підвести так, щоби уникнути патетизм певних прийомів використаних автором і більш привести глядача на побут революціонерів, а втушувати рух народовольчий, то п"єса приємлима. Маса виведена тут ні при чому. /Ні перед повішенням ні після повішення/. Це зражує риси народовольства як такого. Про деталі можна буде говорити тоді, коли буде вирішено, що п"єса остаточно прийнята в репертуар. П"єса як матеріял приємлима, коли не буде перепон змінити її по пунктам про які я сказав.

Кудрицький: Мене звязує питання авторського права. Я говорю про те, не згадуючи авторського права. Мені здається так, підходячи з точки зору останнього засідання Режштабу де обговорювалось питання драматичного конфлікту, то по моїому ця п"єса не відповідає в значній мірі вимогам театру. Це більш вдале інсценізоване оповідання, хоча тут є предпосилки для того, щоби виявити дійсний драматичний конфлікт, зробити цю штуку театральною з цього боку. Коли п"єсу взяти навіть так як вона є - вона не вийде театральною. Вона буде звичайною п"єсою старого театру. Драматичної боротьби як такої нема. Мені приходили думки, що коли тут ввести при кардинальній переробці, чи робітничу масу, чи якісь другі сили виявити, які тоді боролися і на фоні цих сил можна персоніфікувати на цих особах, взявши ширше масштаб, а можна зробити навіть таку доволі велику штуку героічно-трагічну, в противному разі вона не буде відповідати тим вимогам театральности, як ми її розуміємо. Коли ми будемо ставити - будемо примушені орієнтуватись на історичність, на вображення,. Театральности не буде і це примушує мене сказати, що п"єса у такому вигляді мене не відповідає. Коли є можливість кардінальної переробки погодитись з автором - то все таки є цікаві ці події і особи, є багато матеріялу, який страшно тримає увагу слухача, глядача, так що він дає зачіпку для того, що варто над цим матеріялом працювати. По моїому дві третіх треба кардінально переробити у тому напрямку, що треба по-

казати більш сили щоби скласти драматичний конфлікт і побудувати по законам театральности по яким ми це розуміємо. Тоді це вдасться подати у театральному плані, тоді це вдасться показати при допомозі перетворення в якомусь певному плані, який не дасть і можливости подумати про історично вибраження типів і подій. Коли це буде дійсна трагедія. В даному разі це епос. З початку я захопився типом моряка офіцера, але коли подумав глибше - то це сволочь а не тип. Вони такі дешеві, штамповані, вони у плані старого театру, так що будуть псувати. Коли його можна ввести як розбиваючий момент у трагедії - то можна. Коли ж вони розбивають увагу, вони тратять свою цінність. Висновок: п"еса у такому вигляді не може бути принята. Вона не відповідає тим вимогам театру, які ми собі ставимо. Вона являється хорошим матеріялом до якого треба додати дві третіх нового матеріялу для того щоби зробити з неї велику річ. Де буде почуватися орудування не персон, а якихсь більших сил.

Василько: Багато із цього, що я хотів до класти товариші вже сказали. Я вважаю що п"есу як революційну мелодраму. Я не думав над тим, як її ставить, і мене не переконав це ніхто, що мелодраму вже вижита, тим більше що в пресі хвалять мелодраму і все таки подобається "Две сиротки". Я, як Василько ще не знаю чи не потрібна революційна мелодрама. Я годжусь з тим що є схематичність образів - тут як раз революціонерів - це одна із їхніб. Я не згоден з твердженням Кудрицького, що ці образи моряка, шпика і др., що вони є образами в плані старого театру, і що вони псують. Вся п"еса написана в плані житьово психольогічного театру. Я в корні не згоден, що образ являється зараз нічого спільного з минулим не маючий. Образ є образ. Чи в плані театральности чи сімволіяму, чи чогот иншого - це нічого не значить. Діло в цьому як подати. Вся п"еса штовхає до реалістичної постановки - це погана історія. Прав Крига що діло у цьому як подати. Де-які сценки треба викинути /пр. стався трус і арест і це подається до відома це другий раз/. Мене " прельщает " у цій п"есі нова її хибами, як житьово-псіхольогічна подача, ростянутість - романтика підпольної боротьби. Ми хочемо широкі маси народовольчі, рух - тема мужа. Я цієї теми не почуваю, але це не значить, що ця тема чужа. Ми про це нічого не знаємо. І хто його знає чи народовольчий рух не був як раз страшно широкий на Україні. Царплюс ця романтика запеклої підпольної боротьби народовольців - це цікаво і не дуже цікавий самий побут. Мені цікава ідея народовольців, це фанатики ідеї, сірі люди, які роблять велике діло, як сказав Тягно. Це безумовно є каменим "преткновением" як на сцені у нашому театрі подати історичну фігуру. Коли можна якусь історичну фігуру якось перекрутити, то не так легко оперувати нею, як маріонеткою, получається гротеск. Як ви з революціонерами почнете. Тут велика трудність, як подати Желябова Шировську і других. Це питання для мене серьозне. Я думаю так, що все це що ми говорили, я згоден з цим. Передімною питання що п"ес у нас немає і навряд чи вони будуть готові. Ми сказали що мусимо взяти готові п"еси. Мені здається що навіть в межах авторського права все таки можна що п"есу взяти до розробки. Написати нову п"есу було б краще, але коли так, то наш сезон відтягнеться ще на кілька місяців на пізніше. Я ухопився за це, тому що це дає матеріял і так же і "Товарищ семиводный". Моя думка така, що що п"есу з можливими переробками і можливою насиченостю її образом революціонерів плюс почистивши її драматичний хребет, себ-то викинувши де-які сцени можна взяти до роботи і принати в наш репертуар. Я не згоден що це епос. Є дуже драматичні місця і не одно і не два, а кілька сцен, штук сім /трус, підкоп, перша змова, арешт Желябова/. Тут є драматичні місця дуже цінні і образи цікаві. Шировська і Желябов найслабші образи. Не стоіть п"еси відкидати. Прочитати декрет про авторське право.

Усенко: "Любов і дим" я більш ~~хуже~~ сприймав. Треба розробити сцену у царя, це притягає високопоставлені особи. Сцену із суда викинути. Чи можна так представити, щоби на аресті закінчити п"есу, не давати другого кінця.

Івашутич: Всі типи негативні, схематичні. Чи не можна би тут сопоставити дві сценки пр.: із життя групи "Освобождения Труда" і робітничого союзу. Вони в цих роках працювали. Ввести сопоставлення зароджуючогося робітничого руху.

Кононенко: Близкість тем есть. Тема настільки цікава, що вона не буде далекою не дивлючись на це що вона була в Росії. Тема ніким не зачеплена. Для всіх страшно буде цікаво і коли подати її у нашому підході - буде цікаво. Де-які сцени треба переробити, подати театрально, вони будуть мати успіх. Не треба боятися що п"еса історична, Це страшно живий і близкий матеріял. Треба поритися у Істпарті і більш яскраво показати фігури.

Савченко: Згоден з товаришами. П"еса цікава тим, що вона не носить вузького агітаційного характеру. Вона цікава, як історичний матеріял і я тільки не згоден з тим, що вона у тому характері мусить бути поставлена, у плані мелодрами. З боку композіції цікаво простроена. Я все уявив. Е все і кінці у кожній дії надзвичайно оставляють вражіння. Скучна 4-а дія розтянута, небезпечна з боку перекладу її на українську мову, не буде так яскраво передана, тому що там спеціфічні вирази.

Макаренко: Начихать на авторське право переробити на 90 %.

Тягно: Вона мусить бути така, щоби тримала весь час глядача і переконувала, що такі люди ще і тепер е.

Крига: Ця п"еса може мати великий успіх у всіх колах, а навіть у непманів. Небезпека: подача революціонерів. Желябов, страшно яскравий тип, сміливий. Головне: треба перед виставою познакомить глядачів у якихсь листівках з рухом народовольців. Не згоден з натуралізмом і історичностю, це одно, а це друге. Подача побуту революційного тут треба не побут, а боротьбу, її нервовість. Патетізм відпадає. Все залежить від того, як п"еса буде подана. З авторським правом придеться рахуватись. П"еса як матеріял для постановки приемлима. Вона театральна це театралізована історія. Суд паршиво поданий. Шибениць не треба, треба накачати публику другими дієвими особами.

Кудрицький: Матеріял цей не будить у мене театрального образу. Він будить цікаве житя драматичне, мелодраматичне, але не театр. Тому і кажу, що коли б ці мелодраматичні моменти получились як певні звена у великій драмі, як вкраплені моменти - було б страшно доцільно і цікаво. І тільки театральна вона стане коли до неї додати багато більшого.

Лішанський: П"еса натискає на то щоби не вдаритися в тупік натуралізму Я нагадаю ще, що тільки при наличії театральних можливостей, взявши на поміч кіно представляються великі перспективи. Не трактувати її як мелодраму, хоча вона має право на існування, але це мелодрама послідного сорта, даних техничних мало, як мелодраму не варто давати, а як епопею. Треба переробити і додати де-що. Воно може бути дуже цікаве. При умовах формальної установки вона може бути дуже цікава

Кудрицький: Я поставив їй мінус, але ця тема буде цікава і буде захоплювати глядача. Якийсь вихід мусить бути. Може бути що якась незрілість наша, чи нерозуміння заставляє нас дати їй мінус.

Крига: Подати революціонерів, не подавати фотографій, важно скласти їх характер, вбити їх в типове.

П о с т а н о в и л и: В остальному Режштаб жде, поки Курбас не прочитає п"есу.

Левітіна. "Котловина".- Схематична боротьба, не заслуговує уваги щоби її читати. Це хороша "Людина маса" більш персоніфікована. В прочому чепуха.

Киричинського "Барометр". - страшна чепуха.

Кострицина - "Незаможник" - теж саме.

Зорін - " Степан Халтурин"- Це чесно написана біографія Халтурина, але він виявлений так, що він боровся за робочі союзи, це сталевий чоловік, він підпадає під вплив народовольців, робить вибух у палаці і після цього стає терорістом, вимоченою тряпкою. Він не може щоби не зробити терор. Він вічний на двоє роздвоєний чоловік. Події слідують одна після другої, а не одна через другу. Нема дії. Гарина - "Враги"- агітаційна п"еса, її можна приурочити до 1-го жовтня. Образи схематичні, агітка, не цікава. Мамонтова - "Коли народ визволяється" -буза. Гака - "Студенти" - ерунда. Ромашова - "Федька Есаул" - хроніка подій за часів громадської війни. Типів, дії - нема. " Параграф 255" і "Бомба" - чепуха.